

majorerna och Myrdal

Trots alla välvisa, välmenta och vällovliga försöka att gjuta olja på de vreda vågorna tycks den storm mot grundlagen, som rasar i folkhavet, icke riktigt vilja bedarra. Den nya miniundersökning från SIFO, som företogs i slutet av januari, visade att den yrvakna men intensiva debatten om författningen givit resultat. Hela 73 procent visste vid det laget vad saken gällde och 56 procent, dvs ungefär 10 procent fler än en månad tidigare, önskade folkomröstning om grundlagsförslaget. Precis som förut tyckte 83 procent att vi skall ha monarki, icke republik och alltjämt tyckte inte mindre än 80 procent att kungen skall behålla de formella befogenheter han nu har. Gemene man reagerar tydligen mot tanken att den unge monarken först skall insättas i sin farfars rättigheter och sedan efter något år avsätas från dem. Slutligen tyckte nästan 60 procent att de medborgerliga fri- och rättigheterna skall ges ett förstärkt grundlagsskydd.

Samtidigt arbetar minst fyra olika kommittéer för uppskov resp folkomröstning i grundlagsfrågan. Studenterna — genom Sveriges Förenade Studentkårer — har instämt i detta krav, likaså Sveriges Författarförbund. Den hedervärde skriftställaren Leif Pålsson i Göteborg har nu på egen hand samlat ihop mer än 150 000 namn på sin petition till förmån för bevarande av kungens nuvarande ställning. Omröstningar som företagits av två kvällstidningar och en veckotidning har givit häpnadsväckande entydiga resultat. Man vill ha folkomröstning eller uppskov i

grundlagsfrågan och är nöjd med monarkens hittillsvarande befogenheter. Justitiedepartementet och riksdagen: konstitutionsutskottet likaväl som partikanslierna översvämmas med brev av liknande innehåll. Det gäller naturligtvis främst moderata samlingspartiet, som fått mängder av brev från såväl lokalföreningar som enskilda medlemmar, men även övriga borgerliga partier. Moderaterna har tydligen stark resonans för sina motionsvis framförda krav i författningsfrågan.

Den som betvivlar opinionens styrka kan roa sig med att studera tidningarnas insändarspalter. Och inte bara dem. Också i ledarspalterna har — inte minst inom folkpartipressen — en omsvängning i för grundlagsförslaget kritisk riktning ägt rum. Man accepterar faktum att riksdagens majoritet kommer att definitivt anta det vilande förslaget men förordar uppskov, information och opinionsundersökningar i stor stil för att underlätta kommande ändringar i lagtexten.

Inte ens socialdemokratin, inom vars djupa led man torde finna åtskillig både konservatism och rojalism, har blivit oberörd av folkstormen kring grundlagen. Vindilarna kommer inte bara från vänstergrupper som vill förstärka rättighetskyddet. En veterligen socialdemokratisk statskunskapsdocent har yttrat: "Det är dock lite besynnerligt att ha en statschef som inte ens i formell mening utnämner en regering", och han har av många tecken att döma talrika anhängare bland sina partivänner. Det är kanske det bästa beviset för att den energiska propaganda, som be-

drivits i socialdemokratisk press — samt av Per Ahlmark — i syfte att framställa grundlagskritikerna som en "ohelig allians" mellan vänster- och högerextremister, förfelat sin verkan. Inseglet på detta misslyckande synes ha varit det tal över temat i vilket statsminister Palme myntade den fatala frasen om Jan Myrdal och de pensionerade majorerna.

Det är möjligt att någon kan ha fått för sig att personer som exempelvis professor Stig Strömholm eller författaren Per Erik Wahlund är högerextremister, ehuru ingen som gjort sig det behagliga besväret att läsa deras skrifter gärna kan ha kommit till den uppfattningen. Men hur trodde hr Palme att han med någon grad av rimlighet eller framgång skulle kunna försöka inbilla folk att Ingrid Segerstedt Wiberg är en pensionerad major? Eller Erik Hjalmar Linder? Eller Hilding Eek? Eller Harald Wigforss? Gustaf Petrén har utmålats som mörkblå. I själva verket är han folkpartist och sitter i Dagens Nyheters styrelse. Och hur är det med Kurt Samuelsson? Han har inte bara klandrat

grundlagskompromissen som sådan. Han har också skrivit — på tal om grundlagsförslagets behandling av kungen — att även den som icke är principiell monarkist måste tycka att "så får det bara inte gå till". Är Samuelsson en pensionerad major eller en anhängare till Jan Myrdal?

Nej, försöket att förringa och förhåna den tvärpolitiska opinionen i författningsfrågan — en opinion som skär genom alla partier — är dömt att motverka sig självt. För hr Palme har det blivit en politisk bumerang. Man må ha vilken mening man vill om uppskov eller icke, folkomröstning eller icke, bibehållande av kungens formella befogenheter eller icke — ty någon "ökning av hans makt" har ingen seriös debattör påfordrat. Men vilken uppfattning man än har, måste man ta hänsyn till den folkliga reaktion i frågan, som otvetydigt givit sig till känna. Den måste på ett eller annat sätt och vid en eller annan tidpunkt få påverka utformningen av vår grundlag. Söker man, som hr Palme, skämta bort den, får man räkna med att inte själv tas på allvar.

Gunnar Unger